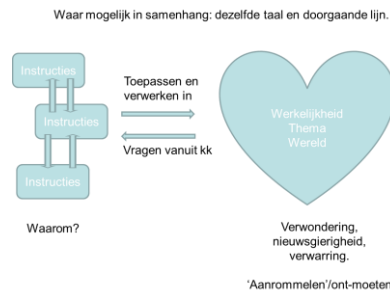

Doel

Effectieve instructie is een voorwaarde om goed te kunnen differentiëren. Door middel van een aantal vaste lesonderdelen, aangevuld met technieken, willen we de leerstof succesvol en efficiënt overbrengen aan zowel de sterke, de gemiddelde als de risico-leerling. De lesfasen en technieken worden door de leerkracht beredeneerd toegepast: hij maakt keuzes op basis van wat de groep nodig heeft.

Door het geven van effectieve instructie willen we meer tijd en ruimte creëren om kinderen te laten toepassen wat ze geleerd hebben.

Achtergrondinformatie

Instructie is het hart van effectief onderwijs. Leerlingen hebben recht op een goed georganiseerde les van een leerkracht die voor de klas staat en uitlegt, voordoet en hardop denkt. De meeste leerlingen hebben namelijk de leerkracht nodig om tot leren te komen. De leerkracht maakt het verschil.

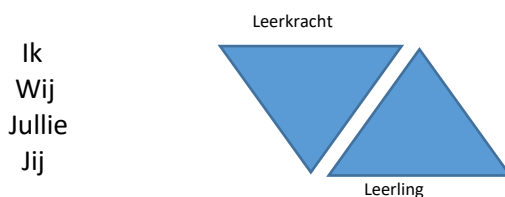
Bron: Hollingsworth, J. & Ybarra, S. (2015). Directe instructie. Tips en technieken voor een goede les. Vertaling M. Schmeier, Huizen: Uitgeverij Pica.

De organisatie

Lesfasen

De les wordt volgens de volgende lesfasen aangeboden. Hier kan beredeneerd van worden afgeweken.

- 👉 Het lesdoel is concreet, compact, controleerbaar (criteria) omschreven. Het begint met 'Ik kan...' en bestaat uit een concept (zelfstandig naamwoord) en vaardigheid (werkwoord), en wordt expliciet met de kinderen gedeeld.
- 👉 De voorkennis (kennis die kinderen nodig hebben om het doel te bereiken) wordt bij de leerlingen geactiveerd door vragen te stellen (checksom of -vraag) of door korte herhalingsinstructie (max. 5 min.).
- 👉 De lesstof wordt overgedragen in 4 fasen

- 👉 De leerkracht (ik-fase) onderwijst de begrippen van het lesdoel (het concept) d.m.v.

- Uitleggen: lesgeven door te vertellen.
- Voordoen: lesgeven door voorwerpen en materialen te gebruiken die de instructie ondersteunen.
- Hardop denken: lesgeven door hardop te denken en de leerlingen zodoende te laten zien hoe een expert de opdracht aanpakt. Dit heet ook wel 'modellen'.
- 👉 De leerkracht (ik fase) onderwijst (uitleggen, voordoen, hardop denken) de vaardigheid die in het lesdoel beschreven staat m.b.v. een stappenplan.
- 👉 De leerlingen nemen de concept/betekeniszin en vaardigheid/stappenplan over in hun denkschrift/spiekschrift.
- 👉 Het belang van de les wordt verduidelijkt voor de leerlingen.
- 👉 De leerkracht biedt de begeleide inoefening aan (wij en jullie fase), Tijdens het begeleid inoefenen zorgt de leraar ervoor dat de leerlingen de stappen (stap voor stap) zelfstandig kunnen uitvoeren en klaar zijn voor de 'jij-fase'.
 1. De leerkracht heeft in de ik-fase alle stappen al voorgedaan.
 2. In de wij-fase begint het afbouwen van de rol van de leraar. Hij doet bijvoorbeeld de eerste stap van het aangeboden stappenplan en laat de leerlingen de volgende stap zelf uitvoeren. Vervolgens gaat de leerkracht weer een stap doen en de leerlingen de volgende. Met een nieuwe opgave laat de leerkracht bijvoorbeeld leerlingen zelf de eerste twee stappen doen, enz. tot alle stappen zijn overgedragen.
 3. Hierna/hiernaast laat de leerkracht de leerlingen alle stappen d.m.v. een voorbeeldopdracht met een coöperatieve werkvorm in tweetallen/viertallen uitvoeren/oefenen (jullie-fase).
 4. Hierna komt de volgende lesfase: de (kleine lesafsluiting).
- 👉 Bij de (kleine) lesafsluiting wordt gecheckt of de leerlingen het lesdoel beheersen d.m.v. een checksom/vraag. Hij probeert hoge successcores te halen, van zo'n 75 à 80 %.
- 👉 Bij de verlengde instructie, sluiten de leerlingen aan waarbij bij de lesafsluiting bleek dat ze het lesdoel nog niet voldoende beheersen.
- 👉 De (overige) leerlingen gaan aan de slag met de zelfstandige verwerking (ik-fase).
- 👉 De leerkracht creëert een (rijke) leeromgeving waarin de leerlingen hun leertijd effectief gebruiken. Hij controleert het leerlingenwerk zo snel mogelijk, zodat hij direct feedback kan geven op hun werk. Ook zorgt hij voor verwerking/toepassing van het geleerde in voor de leerlingen betekenisvolle situaties.
- 👉 Er is een kijkwijzer waarop de instructie uitgewerkt staat. Deze gebruiken wij als onderlegger.

Technieken

Bij alle fases wordt gebruik gemaakt van de volgende technieken:

- 👉 Betrekken en activeren: De leerlingen worden actief betrokken bij de les door mee te schrijven, na te denken, te verwoorden en uit te wisselen.
- 👉 Controleren van begrip: Tijdens het lesgeven wordt voortdurend gecontroleerd of alle leerlingen ook écht tot leren komen.
 - Stapstenen voor controle van begrip
 - Eerst instructie geven.
 - Dan pas vragen stellen. Specifieke vragen over wat zojuist is onderwezen en de manier waarop kinderen denken te komen tot uitvoer (cognitief perspectief).
 - Denktijd bieden. (3 tot 8 seconden)
 - Willekeurig beurten geven.
 - Luisteren.
 - Feedback geven. Herhaal een goed antwoord, vul aan als het gedeeltelijk goed is. Leg klassikaal opnieuw uit als het antwoord niet goed is.

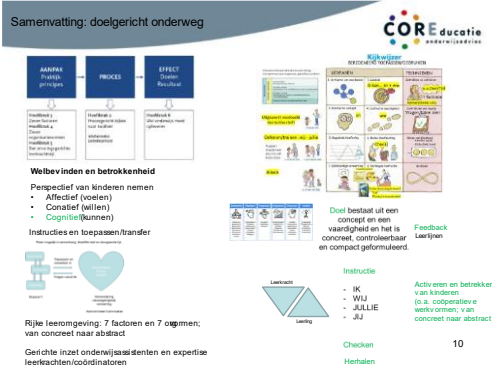
- 👉 Feedback: Het controleren van begrip geeft waardevolle informatie voor het geven van feedback/ feed-up/feed-forward.
- 👉 Herhalen: Tijdens de les wordt de leerstof veelvuldig herhaald, zodat deze goed wordt onthouden. Dit gebeurt door veel vragen te laten stellen, mee te laten schrijven en veel voorbeelden uit te werken. Tevens vindt herhaling plaats via de 'herhaallus'-activiteiten.

De afspraken

- 👉 Het lesdoel staat op het bord (criteria).
- 👉 Bij de begeleide inoefening (wij-jullie-fase) wordt de vaardigheid door de leerkracht stapsgewijs overgedragen aan de leerlingen.
- 👉 We maken gebruik van een denkschrift/spiekschrift. Doel van het denkschrift is om leerlingen (denk)strategieën te laten uitwerken, waar zij gedurende het leren van een nieuw lesdoel (maar ook later) gebruik van kunnen maken.
- 👉 We nemen de 7 betrokkenheid verhogende criteria en de rijke leeromgeving mee in onze voorbereiding.

- 👉 We kijken procesgericht en blijven tijdens instructie letten op hoe/wat kinderen denken (cognitief perspectief), wat/hoe kinderen (zich) voelen (affectief perspectief) en wat zij willen (conatief perspectief).
- 👉 De samenvatting/resultaten van het traject met Cora van den Berg wordt als bijlage aan deze kwaliteitskaart toegevoegd.

Ambitie van de school

Basisschool de Bunders is gestart met het verstevigen van het didactisch handelen binnen de gehele school, o.l.v. Cora van den Berg. Streven is om de kwaliteit van onze instructie te verbeteren en de opbouw van een instructie en ons didactisch handelen daarbinnen steeds meer te verinnerlijken. De leeromgeving moet hierin ondersteunend zijn om tot een goede klassenorganisatie te komen.

In het schooljaar 2022 – 2023 begeleidt het MT de verdere implementatie van de instructie.